

معرفی اولین اطلس قرآن

دکتر محمد حسن گنجی

به زبان فارسی

● اطلس قرآن مجید

● دکتر شوقی ابوخلیل

● بکوشش دکتر فاطمه وثوقی

● ترجمه متن: زینب فتحی

● چاپ اول - ۱۳۸۶

● ۲۴۰ ص - ۸۰۰۰ تومان

۵۱۴

اطلس‌های جغرافیایی توراۀ و انجیل از حدود صد سال قبل از این مکرر به زبانهای مختلف در کشورهای غربی به چاپ رسیده بطوری که امروز می‌توان اطلاعات مربوط به بیست اطلس مختلف انجیل را به زبان انگلیسی از منابع اینترنتی بدست آورد ولی متأسفانه تا جایی که این نویسنده اطلاع دارد تاکنون اطلس جغرافیایی قرآن شریف به زبان عربی کمتر و به زبان فارسی اصلاً به چاپ نرسیده و حتی تدوین هم نشده است. بنابراین جای بسی خوشوقتی است که انتشارات پاپلی در مشهد مقدس اولین بار اقدام به ترجمه و انتشار ظاهراً اولین اطلس قرآن از زبان عربی به فارسی کرده و با این عمل خود باب تازه‌ای در پژوهش جغرافیایی کتاب آسمانی یک میلیاردونیم مسلمان جهان گشوده است که دانشمندان شایسته و علاقه‌مند می‌بایستی سال‌ها به تفسیر و تکمیل آن پردازند تا انشاءالله روزی به پای مقایسه با اطلس‌های کتب آسمانی دیگر ادیان الهی برسد.

نسخه عربی این اطلس را دکتر شوقی ابوخلیل در ۱۴۲۱ هجری قمری برابر با ۲۰۰۱ میلادی در دمشق به چاپ رسانده و در ایران انتشارات پاپلی مشهد آن را به سرپرستی دکتر فاطمه وثوقی به زبان فارسی برگردانده و بعد از اعمال دقت‌های ویرایشی مقدور آن را به قطع رقعی در ۲۴۰ صفحه به صورت دلچسبی به چاپ رسانده است.

اطلس‌های کتب آسمانی در وهله اول به منظور تسهیل درک و فهم قصص انبیاء و

پیامبران عظام از طریق ارائه زادگاه، مسیر مهاجرت، محل غزوات و عبادات و بالاخره مقابر متبرکه آنان تدوین می‌شود و پدیدآورندگان اطلس با استفاده از شمّ جغرافیایی و تاریخی خود که لازمه پژوهش در این زمینه‌ها است سعی می‌کنند که فضاها و وحی و محیط‌های زیست و معیشت‌های غالب در زمانهای مربوط را با اتکاء و به مستندات تاریخی موجود تا جایی که مقدور است به صورت نقشه‌هایی نشان دهند. آنها هم‌چنین سعی می‌کنند پاره حوادث مسطور در کتب آسمانی از قبیل قحط و غلاها، خشکسالی‌ها، جنگ و جدال‌ها، طوفانها و بلایای آسمانی را که در سرزمین اولی ادیان الهی فراوان به وقوع می‌پیوسته با توجه به شرایط دیرین اقلیم‌شناسی، زمین‌شناسی، گیاه‌شناسی، باستان‌شناسی و دیگر علوم متداول امروزی به نحو منطقی تبیین نمایند. تفاوت عمده کار پدیدآورندگان اطلس‌ها با دیگر پژوهندگان و مفسران و مورخین در این است که گروه اولی مطالب خود را بجای نگارش از طریق ترسیم نقشه که از بسیاری جهات به صورت آسان‌تری وافی به مقصود است تنظیم کرده سپس در قالب اطلس‌ها که در واقع مجموعه‌ای از نقشه‌ها هستند ارائه می‌نمایند و چنین است که در ۲۴۰ صفحه اطلس قرآن فارسی مورد بحث ما ۷۶ نقشه آمده که پدیدآورنده اول یعنی شوقی ابوخلیل آنها را از اطلس تاریخ اسلام (کتاب عظیمی که در سالهای ۱۳۶۸ تا ۱۳۷۲ به سرپرستی این نویسنده در سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح ترجمه و تدوین و به وسیله همان سازمان به چاپ رسیده است) اقتباس نموده و مترجمین فارسی با دخل و تصرف‌های اندکی که نقشه‌ها را کامل‌تر و بهتر ساخته آنها را به صورتی رنگی و مطلوب‌تر درآورده‌اند.

مترجمین در شرح و تفسیر نقشه‌ها از تفاسیر و ترجمه آیات کلام‌الله مجید اثر مرحوم مهدی الهی قمشه‌ای استفاده کرده‌اند.

در این نقشه‌ها زادگاه‌ها، خط سیر سفرها و مهاجرت‌ها، محل جنگ‌ها و غزوات ۲۰ تن از انبیاء عظام از حضرت آدم علیه‌السلام گرفته تا حضرت عیسی و حضرت خاتم‌الانبیاء به صورتی که در قرآن کریم آمده با شرح کافی نشان داده شده است. علاوه بر آن در مورد هر یک از پیامبران عظام جدول راهنمایی تهیه شده که در آن تعداد دفعاتی که نام آن پیامبر در قرآن شریف آمده و نام سوره و شماره سوره و شماره آیه مربوطه نیز ذکر شده است.

در آنچه مربوط به بعد از بعثت حضرت نبی اکرم می‌شود رئوس تاریخ و مراحل توسعه اسلام به صورت جدول‌هایی آمده که من‌باب نمونه می‌توان به جدول غزوه‌های رسول اکرم شامل نام، تاریخ، دلیل و رویدادهای مهم هر غزوه اشاره کرد. علاوه بر

نقشه‌ها و جداول فراوان تعداد زیادی عکس و تصاویر اماکن مقدسه و بناهای تاریخی که در قرآن نام برده شده و بقایای آن بجا مانده است در اطلس وارد شده که با فهرست‌های کافی از نام جاها و اشخاص به پایان می‌رسد.

در پایان لازم می‌دانم بار دیگر یادآور شوم که به نظر این نویسنده اطلس قرآن به صورتی که منتشر شده و مجملاً توصیف شد جز فتح باب چیزی نیست، آنهم بابی که سالها تحقیق و تتبع بوسیله نهادها و گروه‌های شایسته و واجد شرایط می‌طلبد و به آقای دکتر محمد حسین پاپلی یزدی استاد بازنشسته دانشگاه تربیت مدرس و بنیان‌گذار انتشارات پاپلی که عمر خود را صرف تدریس و تحقیق و نویسندگی کرده باید تبریک گفت که افتخار بزرگ افتتاح این باب مهم در پژوهش‌های قرآنی را به خود اختصاص داده و مسلم است که دکتر پاپلی اجر جزیل خود را از آیندگانی که این کار ابتدایی را به مرحله کمال خواهند رساند دریافت خواهد کرد. انشالله.

منتشر شد:

حافظ به گفته حافظ

(یک شناخت منطقی)

بررسی و نگارش:

دکتر محمد استعلامی

انتشارات نگاه - خیابان ۱۲ فروردین - شماره ۲۱ - طبقه همکف

تلفن: ۶۶۹۷۵۷۰۷